

12. februar 2003
Ref: c/rst/rst/årsberetning2002.01

Årsberetning 2002 for Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek

1. Indledning

År 2002 har særligt været præget af 2 ting:

- overgang til det hybride bibliotek og
- fortsat udvikling af bibliotekets serviceprofil.

Udviklingen er en konsekvens af bibliotekets arbejde med at tilgængeliggøre elektroniske ressourcer samt en fortsat orientering hen imod serviceudvikling.

2. Strategi og udvikling

Det hybride bibliotek

Moderne forskningsbiblioteker af i dag kaldes ”hybride”, fordi bibliotekerne befinder sig en mellemfase mellem det fuldstændigt papirbaserede og det fuldstændigt elektroniske.

Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek tog et vigtigt skridt i 2002 hen imod det hybride bibliotek, idét tilgængeliggørelse af elektroniske ressourcer for alvor blev markant inden for den vifte af servicetilbud, som biblioteket præsenterer for sine kunder. Her tænkes bl.a. på fagportalen *Arkade*, fuldteksttidsskriftssystemet *Wilson Art Full Text* samt opslagsværker som *Grove Dictionary of Art* og *Weilbachs Kunstnerleksikon*.

Fremtidens arkitektskolebibliotek vil fortsat have som opgave at tage vare på og tilgængeliggøre videnskabelig information og dokumentation for studerende, undervisere og forskere. Forskellen er, at mens opgaven tidligere kunne løses ved at brugerne fysisk måtte frekventere biblioteket, så vil fremtidens brugere ikke have brug for at møde personligt frem for at få adgang til kataloger, udføre bestillinger eller for at få adgang til relevant fuldtekst- og billedmateriale.

Det er et faktum at en stadig større del af den information, som biblioteket tidligere havde ”monopol” på at formidle nu foreligger i elektronisk form og at udviklingen fortsætter med lynets hast.

Deri ligger en kæmpe udfordring, idét en del af bibliotekets funktioner nødvendigvis vil blive flyttet fra bibliotekets publikumssal og direkte ud til brugernes arbejdspladser. Det er heller ikke nødvendigvis indlysende for alle, at det er biblioteket som skal organisere adgangen til relevant elektronisk information. Biblioteket har imidlertid den styrke i forhold til andre miljøer og enheder at det har en tradition for at organisere og tilgængeliggøre information og dokumentation og vil derfor arbejde for at blive den partner på arkitektskolen, som udfører dette arbejde - effektivt og økonomisk.

3. Aktivitetsoversigt

Udlån

Bibliotekets absolutte nøgleparameter for aktiviteten er udlånstallet, hvor dette tidligere har været optalt incl. fornyelser.

Udviklingen i brug af elektroniske fornyelser, som for en stor dels vedkommende nu er selvbetjente, gør at tallet for 2002 udviser stor stigning uden at bibliotekets ”aktivitet” med rimelighed kan siges at være steget tilsvarende. Som en konsekvens af dette rapporterer KASB fremover sit absolutte nøgleparameter excl. fornyelser.

	Fysiske udlån	Fornyer
1999	40.263	14.754
2000	46.472	15.233
2001	61.863	47.829
2002	63.158	80.253

Aktivitetsstigningen på rene udlån er således på blot 2% fra 2001 til 2002, mod 57% for hele den del af resultatkontraktperioden (2000-2003) som er afviklet i forhold til udgangspunktet i 1999.

Spørgsmålet er om stagneringen i forhold til den tidligere sete vækst skyldes at biblioteket har nået et naturligt loft for samlingsudnyttelse, hvor loftet svarer til hvad der er muligt at udlåne ift. den nuværende samlingsstørrelse og -aktualitet samt ift. størrelsen af bibliotekets primærbrugere, dvs. de ansatte og studerende ved arkitektskolen.

Anden væsentlig grund til stagneringen kan være den øgede mulighed for at søge alternativ information via internettet og de elektroniske ressourcer som biblioteket stiller til rådighed. Det bemærkes specifikt, at den øgede brug af elektroniske ressourcer har gjort det aktuelt at medregne downloads af sider mv., svarende til hvad der er gældende i den officielle danske forskningsbiblioteksstatistik, som udarbejdes af Biblioteksstyrelsen. Denne statistik etablerer biblioteket fra 2003.

Sidst tyder væksten i antallet af fornyelser på at brugerne for alvor har taget denne elektroniske facilitet til sig. Dette indebærer en ringere cirkulation af efterspurgt materiale, idét lånerne i højere grad end tidligere fornyer i stedet for at aflevere, også i de tilfælde hvor litteraturen ikke udnyttes mere. Andre lånerne kan reservere, men det er normalt sådan at f.eks. studerende er tilbageholdende med dette, da de ønsker umiddelbar adgang til informationen og ikke kan vente pga. arbejdsmetode og afleveringsfrister. Pga. denne problemstilling vil biblioteket i 2003 regulere antallet af tilladte fornyelser, så man max. kan forny et givent materiale 5 gange eller lavere og samtidig overveje at afskaffe faciliteten ”Forny alle”, så låneren for hvert enkelt udlånt materiale tvinges til at tage stilling til om fornyelser er relevant.

Indekseringer

Et andet nøgleparameter for bibliotekets aktivitet er antallet af indekseringer (bibliografisk beskrivelse med eller uden fagligt abstract) af tidsskrifts- og bogartikler og internationale databaser.

Dette parameter er vigtigt, da det er her – udover særlig prioritering ifm. materialeindkøb – at biblioteket gør sin primære indsats for at leve op til den hovedfagforpligtelse inden for byggeri og fysisk planlægning, som biblioteket har og får særlige ressourcer til.

Antallet af indekseringer var i året der gik i alt 6.151 stk., hvilket er et fald på 23% ift. sidste år (8.003 stk.). Faldet i antallet af indekseringer skyldes primært afslutningen af et retroindekseringsprojekt omhandlende indeksering af kernetidsskrifterne ”Arkitekten” (1898-1975) og ”Arkitektur DK” (1957-1975). Der har således kun i første halvdel af 2002 været ansat en eksternt finansieret kunsthistoriker på fuld tid til at lave indekseringer med abstracts af nævnte tidsskrifter (mod helårsansættelse i 2001)

Besøgende

Et sidste nøgleparameter for aktiviteten af antallet af besøgende i publikumssalen.

Antallet var for hele perioden i alt 49.305 besøgende, hvilket svarer til en stigning på 3% (47.850 besøgende i 2001).

Det bemærkes igen at brugerne har fået (og i de kommende år vil få yderligere) adgang til elektroniske ressourcer og services, som kan nås uden at man personligt frekventerer biblioteket. Dermed er der – sammen med en kommende begrænsning i optag af studerende på arkitektskolen – skabt en forventning om at antallet af besøgende på sigt kan falde.

4. Regnskab

Bibliotekets regnskab afsluttedes med tilfredsstillende resultat, idét det forventede udgifts- og indtægtsniveau blev overholdt.

Biblioteket oplever fortsat prisstigninger på bøger og tidsskrifter, som er højere end den almindelige pris- og lønregulering. Det har medført at biblioteket ved udgangen af 2002 ansøgte skolen om en regulering af materialekontoen på +10% fra 2002 til 2003.

Nøgletal¹

Regnskab

• Driftskonto (incl. indtægter)	kr. 1.791.000
• Løn (incl. timeløn)	kr. 4.703.000
• I alt	kr. 6.494.000

Heraf materialekonti

• Bøger	kr. 1.074.000
• Tidsskrifter	kr. 107.000
• Brochurer/produktkataloger	kr. 55.000
• Databaser	kr. 17.000
• I alt	kr. 1.253.000

Resultat

• Uforbrugte midler	kr. 18.500
---------------------	------------

¹ Udregnet på baggrund af foreløbigt årsregnskab pr. 20. januar 2003

5. Personale

Biblioteket oplevede personaleudskiftning, som medførte en mindre omstrukturering af personale- og opgavesammensætning. En overassistent-stilling blev nedlagt og en bibliotekarstilling efterfølgende oprettet, samtidig med at en bibliotekarstilling blev genbesat og opnormeret til en fuldtidsstilling ifm. pensionering.

Omstruktureringen af arbejdsopgaver gør at biblioteket nu i højere grad har mulighed for at etablere biblioteksservice til institutter og afdelinger, undervisning i elektroniske ressourcer og andre tilsvarende udviklingsprojekter, som er skitseret i bibliotekets udviklingsplan 2000-2003.

2 eksternt finansierede projekter blev afsluttet eller udløb i 2002, "DEF-fagportalen Arkade" og "Retroindekseringsprojektet", og de fuldtidsansatte projektmedarbejdere fratrådte deres stillinger. Biblioteket har ved udgangen af 2002 således i alt 14 fastansatte medarbejdere svarende til 13,4 årsværk, jf. bilag 1.

6. Andet

IT

Biblioteket outsourcede i december 2002 drift og udvikling af bibliotekssystemet *Aleph* ("KASB-Basen") til Det Kongelige Bibliotek. Dermed sikres en bedre fremtidig support på systemet og en fortsat, nødvendig udvikling. Samtidig med outsourcing blev systemet opgraderet fra version 11.4 til 14.2 og ny web-grænseflade implementeret. Med outsourcingen er der skabt længere "net-afstand" mellem bibliotek og server med deraf tilsvarende langsommere svartider. Biblioteket afventer KBs opgradering af egen server inden det vurderes om der skal etableres radiokæde e.l.

Biblioteket oplevede 2002 som meget problematisk hvad angår IT-support. Bibliotekets to selvbetjeningsautomater mistede delvist funktionsevnen i april 2002 og mange løsningsmodeller blev afprøvet uden held. Ved årets udgang var problemet endnu ikke løst. Samtidig lavede skolen ny netstruktur i sensommeren og det medførte at mange arbejdsplads-pc'er havde delvist funktionssvigt i kortere eller længere tid med deraf ringere opgavevaretagelse. Biblioteket føler som en konsekvens af disse 2 uafhængige forløb ikke, at KA i 2002 rådede over tilstrækkelig IT-support til at fungere som et moderne, it-baseret bibliotek.

Forskningspubliceringsliste

Biblioteket dokumenterede skolens 2001-forskning i publikationen "*Kunstakademiets Arkitektskole – Forskningspublicering 2001*", som udkom i 2002. Listen dannede grundlag for skolens indberetning til ministerium i form af virksomhedsberetning og til institutters og skoles interne evaluering af forskningsproduktionen.

Arbejdet med listen er en videreudvikling af det hidtidige arbejde med KARL-databasen, hvortil der ikke var pligtaflevering. Ifm. forskningspubliceringslisten er der nu pligtaflevering af materiale til biblioteket, hvis materialet ikke i forvejen findes i samlingerne, og dette sikrer sammen med en effektiv rykkerprocedure en så komplet liste som muligt.

Det bemærkes, at der i skolens intranetprojekt, KA-Net, er indarbejdet i kravspecifikationen at listen overgår til et elektronisk baseret system incl. automatisk videreførsel af data til Den danske Forskningsdatabase.

Elektroniske ressourcer

Biblioteket lancerede i efteråret *Arkade* (www.arkade.dk), en internet-fagportal for arkitektur, kunst og design. Arkade blev til på KASBs initiativ og er lavet i samarbejde med 10 andre biblioteker og integrerer en række forskelligartede ressourcer, der tilsammen dækker de emner, som findes i kunstbibliotekerne i bred forstand. Herved gives kunstbibliotekernes brugere forbedret og lettere adgang til informationssøgning i relevante informationskilder.

Arkade indekserer fagligt relevante internetsider, giver adgang til bibliografiske databaser, billedbaser, leksika, opslagsværker og elektroniske tidsskrifter. Arkade indekserer også links til arrangementer, diskussions- og nyhedsgrupper, boghandlere- og forlag, museer i ind- og udland, og giver et overblik over de vigtigste. Portalen tilstræber at dække danske ressourcer grundigt og registrerer både overordnede hjemmesider og enkelt dokumenter i fuldt tekst.

De primære målgrupper er forskere, studerende og undervisere, som beskæftiger sig med kunst, arkitektur og design på højt fagligt niveau. Portalens indhold vil dog også have en høj grad af anvendelse for alle andre kunstinteresserede: studerende ved andre uddannelsesinstitutioner, kunsthøjskoler og andre kunstneriske uddannelser, kunstnere, private virksomheder (tegnestuer, gallerier, designfirmaer, auktionshuse) samt almindeligt interesserede borgere.

I forbindelse med portalen har en række af de deltagende biblioteker indgået aftaler om adgang til vigtige elektroniske betalingsdatabaser. Det drejer sig for KASBs vedkommende om Grove Dictionary of Art, Wilson Art Full Text og Design and Applied Arts Index.

Biblioteket vil i de kommende år videreudvikle de elektroniske services, herunder prioritere markedsføring og undervisning.

Billedbaser

Ligesom dirigenter og komponister må arkitekter tænke i helheder. Især den visuelle helhed anses for afgørende for, om et bygværk kan vurderes som fagligt vellykket - eller det modsatte. Den største sikkerhed får vurderingen ved at opleve bygningen på stedet - i dens rette omgivelser. Det næstbedste er at vurdere den arkitektoniske kvalitet på baggrund af billeder i f.eks. tidsskrifter - fremfor at forlade sig på det skrevne ord. Men hvis arkitekter og arkitektstuderende orienterer sig mere efter billeder end tekster har det traditionelle bibliotek et problem - som Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek søger at råde bod på ved at opbygge sin egen billedbase og en samling af arkitekturvideoer.

Biblioteket har i 2002 lavet en ny, forbedret web-version af KASB-billedbasen på web-adressen www.arkitekturbilleder.dk. I alt 146 danske byggerier fra det 20. og 21. århundrede er ved årets udgang dokumenteret, og basen opdateres løbende med ca. 50 byggerier om året. Billedbasen er velegnet til at se konkrete byggerier eller til søgning på danske arkitekter og firmaer. Men den tjener også som eksempelsamling, f.eks. ved søgning på "tegl", "gårdhaver", "vinduessprosser" eller lignende, idét basen giver alle byggerier relevante emneord - svarende til de mere end 1200 emneord som vi benytter til indeksering af bøger, tidsskrifter, video mv.

I 2002 indgik biblioteket tillige i et samarbejde med Arkitekturcenter Gl. Dok om at lave en elektronisk billed- og tekstguide til *dansk arkitektur på nettet*. Ideen er at lave digitale byvandring med forskellige temaer i alle større danske byer. Projektet finansieres af Real Dania Fonden.

Fysiske faciliteter

Biblioteket fik i september 2002 installeret en række klimaforbedrende foranstaltninger, så høj varme i publikumssalen i sommermånederne kan forhindres. Persiener ved alle vinduer i den ene side af bygningen og mulighed for åbning af vinduer i glasloftet skal i sommeren 2003 stå sin prøve.

Biblioteksbygningen fik desuden kittet og malet alle udvendige dele af vinduerne. Til gengæld lykkedes det heller ikke i 2002 at få etableret et nødvendigt depot for bibliotekets nedpakkede samlinger.

Biblioteket nyindrettede tidsskriftsområdet, så der er bløde og komfortable møbler til brug ved læsning af aviser og tidsskrifter. Møblerne er tegnet specielt til området af arkitekt Bernt og sikrer samtidig at området er møbleret i overensstemmelse med resten af biblioteket.

Andet

Biblioteket udvidede fra januar 2002 *åbningstiden*, så biblioteket åbner kl. 9.30 i stedet for 10 og så der mandag til torsdag lukkes kl. 18 i stedet for 16 (dog tidligere 18.30 om torsdag sept-maj). Indtil kl. 16.30 er informationsranken bemandede med bibliotekarer og arkitekter. Efter 16.30 er det arkitekt- og bibliotekarstuderende der sammen bemander udlånet og hjælper lånerne. Dermed udvides publikumsvejledningen med op til 1 time om dagen og åbningstiden med op til 2 ½ time pr. dag.

Biblioteket var i 2002 medarrangør af ARLIS Nordens 3 dages årsmøde, hvor ca. 90 nordiske kunstbibliotekarer deltog. Foreningen for nordisk kunstbiblioteksarbejde besøgte biblioteket og afholdt en del af seminaret på KA.

Holmen, 11. februar 2003

René Steffensen
Overbibliotekar

Bilag 1: Personale 2002

Udlån

- Hilly Andersen. Overassistent (0,8 årsværk)
- Bodil Fromberg. Overassistent (0,8 årsværk)

Sekretariat

- Vibeke Jacobsen. Kontorfuldmægtig (1,0 årsværk)
- Marianne Olsen. Kontorfuldmægtig (1,0 årsværk)
- Anne Grete Ryan. Kontorfuldmægtig (1,0 årsværk) (- 4. april 2002)

Bibliotekarer

Mogens Fischer. Bibliotekar (1,0 årsværk)
Bente Holst. Bibliotekar (0,7 årsværk) (- 31. oktober 2002)
Helle Kærn. Bibliotekar (0,8 årsværk)
Mads Lauritzen (1,0 årsværk) (1. september 2002 -)
Sara Frahm Pors (1,0 årsværk) (1. november 2002 -)
Karsten Roos. Bibliotekar (1,0 årsværk)

Dokumentalister

- Leif Jønsson. Lektor (1,0 årsværk)
- Flemming Skude. Lektor (1,0 årsværk)
- Andreas Trier-Mørch. Lektor (1,0 årsværk)

Andre

- Lilli Lehmann. Projektmedarbejder (1,0 årsværk) (-30. juli 2002)
- Lisbeth Raahauge Karlsson. Projektmedarbejder (1,0 årsværk) (- 31. oktober 2002)
- Per Munkgaard Thorsen. Fotograf (1,0 årsværk)

Ledelse

René Steffensen. Overbibliotekar (1,0 årsværk)